

سؤالات تستی فصل چهارم علوم و فنون یازدهم انسانی (پرش)

درس دهم: سبک‌شناسی قرن‌های ۱۰ و ۱۱ (سبک هندی)

۱- در عبارت زیر، چند گزاره نادرست درباره ویژگی ادبی سبک هندی دیده می‌شود؟
«قالب مسلط در این دوره، به ظاهر غزل است؛ اما غزلی که گاهی به چهل بیت هم می‌رسد و تکرار قافیه در آن، نوعی ناتوانی ادبی محسوب می‌شود. دلیل این ویژگی این است که شاعر سبک هندی، تکبیت‌گو است و قالب حقیقی شعرش، ترکیبات است؛ شاعر تکبیتی می‌سازد و آن بیت را به زیور ترکیبات جدید ادبی مزین می‌کند.»

① سه ② چهار ③ یک ④ دو

۲- با توجه به شعر زیر، کدام یک از ویژگی‌های ادبی شعر سبک هندی در آن دیده می‌شود؟
«داغ عشق از سینه روشن به دست آمد مرا دامن خورشید از این روزن به دست آمد مرا
دیده‌ام چون پیر کنعان شد سفید از انتظار تا ز یوسف بوی پیراهن به دست آمد مرا ...
دست تعمیر از تن خاکی چسان کوتاه کنم چون صفای سینه از گلخن به دست آمد مرا ...»
① شاعر، از لغات عربی کمی استفاده کرده است.
② شاعر از دایره واژگان گسترده استفاده کرده است.
③ شاعر، تفکری غنایی را به شیوه خود بازگو کرده است.
④ شاعر از ردیف طولانی و خوش‌آهنگ استفاده کرده است.

۳- مکتب وقوع، نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای بود و بازتاب طبیعی محیط اجتماعی قرن بود که البته راه به جایی نبرد.

① بازگشت به حقیقت‌گویی - یازدهم
② پرداختن به مسائل اجتماعی و سیاسی - یازدهم
③ تغییر سبک و رهایی از گرفتاری‌های تقلید - دهم
④ آشنایی با معارف و تفکرات هندوان - دهم

۴- به ترتیب در کدام گزینه به یکی از ویژگی‌های نثر سبک هندی اشاره شده و نوع نثر کدام اثر «مصنوع» است؟

۱) جمع بستن با «ات» در کلمات فارسی و عربی - عین‌الحیات

۲) آوردن جملات کوتاه - محبوب‌القلوب

۳) در آمیختگی نظم و نثر - عباس‌نامه

۴) فراوانی لغات ترکی و مغولی - احسن‌التواریخ

۵- کدام گزینه نادرست است؟

۱) «شر فنامه بدلیسی» دارای دیباچه‌ای مصنوع و «محبوب‌القلوب» تماماً مصنوع است.

۲) در نثر ساده سبک هندی اشاره به آیات و احادیث و لغات و ترکیبات عربی وجود دارد.

۳) نثر بینابین سبک هندی، امروزه روان و ساده است.

۴) نثر مصنوع سبک هندی حلاوت و فخامت نثر فنی قرن‌های ششم و هفتم هجری را ندارد.

۶- جاهای خالی متن زیر به ترتیب با واژگان کدام گزینه (درباره ویژگی‌های ادبی سبک هندی) پر می‌شود؟

«به دلیل کم توجهی شاعران کوچه و بازار به آرایه‌های ادبی بدیع و بیان جز به صورت طبیعی و تصادفی کمتر استفاده شده است. البته در شعر برخی از شاعران شاخص این دوره، استفاده از آرایه‌های ادبی از جمله رواج دارد. نیز در مضمون‌سازی نقش فعالی دارد و نیز از دیگر آرایه‌های پر کاربرد این سبک هستند.»

۱) مجاز - تلمیح - ایهام - تناسب - پارادوکس

۲) مجاز - تضمین - حسن تعلیل - پارادوکس

۳) تشخیص - تضمین - تمثیل - واج‌آرایی

۴) تشبیه - تلمیح - تمثیل - اسلوب معادله

۷- کدام عبارت از لحاظ تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی نادرست است؟

- ۱) سبک هندی از اوایل قرن یازدهم تا اواسط قرن دوازدهم هجری قمری به مدت ۱۵۰ سال در تاریخ ادبیات فارسی رواج داشت.
- ۲) از نمونه نثرهای مصنوع در قرن هفتم می‌توان به المعجم فی معاییر اشعارالعجم اثر شمس قیس رازی اشاره کرد.
- ۳) در سبک عراقی چارچوب زبان همان چارچوب سبک خراسانی است، ولی در سبک هندی خبری از مختصات زبان قدیم نیست.
- ۴) در سبک دوره عراقی، شعر از دربار خارج شده؛ قصیده از رونق افتاده و غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافت.

۸- کدام توضیح درباره نثر ساده سبک هندی نادرست است؟

- ۱) در این نوع نثر، شعر با نثر در آمیخته است.
 - ۲) اشاره به آیات و احادیث یافت می‌شود.
 - ۳) لغات و ترکیبات عربی در این نثر وجود دارد.
 - ۴) نثر ساده این دوره، نثر مرسلی چون تاریخ بلعمی است.
- ۹- کدام یک از گزاره‌های زیر درباره تاریخ ادبیات قرن دهم درست است؟
- ۱) شاهان صفوی زبان ترکی را در ایران ترویج دادند و هیچ علاقه‌ای به زبان فارسی نداشتند.
 - ۲) در این دوره قالب غزل، قالب مناسبی برای پرداختن به مسائل سیاسی و انتقادات اجتماعی بود.
 - ۳) فرهنگ هند، در این دوره از فرهنگ ایران تأثیر می‌پذیرفت و فاضلان هند از سرودن شعر به زبان فارسی استقبال می‌کردند.

۴) شاعران این دوره تشخیص داده بودند که سبک عراقی کاملاً جنبه حقیقت‌گویی و واقع‌گویی یافته است.

۱۰- کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) موضوع اثر «مجالس المؤمنین» زندگی‌نامه است.
- ۲) «جامع عباسی» اثر شاه عباس صفوی است.
- ۳) «بدایع الوقایع» در ماوراءالنهر به نگارش درآمد.
- ۴) نوع نثر «رشحات عین الحیات» مُرسل یا ساده است.

۱۱- همه گزینه‌ها به جز درباره نثر دوره هندی درست است.

- ① نثر این دوره به زبان عامیانه نزدیک است و ارزش ادبی والایی ندارد.
- ② آمیزش زبان فارسی با زبان‌هایی چون ترکی و مغولی، نگارش کتاب‌هایی با عنوان فرهنگ لغت را در این دوره رواج داد.
- ③ در عصر اعتلای صفوی، یعنی زمان شاه‌عباس اول، ایران از نویسنده قوی دست خالی ماند.
- ④ استفاده از آیات و احادیث چندان رواج نداشت و ضرب‌المثل‌های شیرین فارسی به عبارات عربی مکرر بدل گردید.

۱۲- نثر هر یک از آثار زیر به ترتیب، چگونه است؟

«شرفنامه بدلیسی، محبوب‌القلوب، احسن‌التواریخ، داراشکوه»:

- ① مصنوع، ساده، بینابین، ساده ② ساده، بینابین، مصنوع، ساده
- ③ ساده، بینابین، ساده، مصنوع ④ ساده، مصنوع، بینابین، ساده

۱۳- کدام گزینه در مورد شعر سبک هندی درست است؟

- ① شعر هندی، شعری صورت‌گراست نه معنی‌گرا و شاعران بیشتر به زبان توجه دارند تا به معنی.
- ② در این دوره حملات تیموریان و ازبکان به رواج لغات عربی و ضعف زبان فارسی منجر گردید.
- ③ در این دوره به دلیل توجه شاعران کوچه و بازار به آرایه‌های ادبی، بدیع و بیان، استفاده از آرایه‌های ادبی بسیار رواج دارد.

④ کار شاعران سبک هندی ترجمه مطالب فلسفی و عرفانی و غنایی گذشتگان به بیان سبک هندی بود.

۱۴- چند مورد از گزینه‌های زیر در مورد ویژگی‌های زبانی شعر سبک هندی صحیح است؟

- الف) یکی از دلایل حذف ویژگی‌های سبکی زبان قدیم در آثار این دوره، حملات پی‌درپی بیگانگان به ایران بود.
- ب) لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان در این دوره به حوزه شعر و ادب وارد شد.
- پ) در این دوره با از بین رفتن سلطه حکومت عثمانی‌ها بر ایران کاربرد لغات ترکی در زبان فارسی محدود شد.
- ت) زبان سبک هندی را باید زبانی واقع‌گرا قلمداد کرد؛ زیرا زبان حقیقت مردم آن دوره بوده است.
- ث) در مجموع می‌توان گفت توجه به زبان، دقت در کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌ها و ورود واژه‌های عامیانه در شعر این دوره کاملاً مشهود است.

- ① یک ② دو ③ سه ④ چهار

۱۵- کدام گزینه از ویژگی‌های نثر دورهٔ سبک هندی نیست؟

- ۱) در آمیختگی نظم و نثر
۲) فراوانی لغات ترکی
۳) کاربرد افعال با پیشوندهای متعدد
۴) سستی و ضعف در ساختار دستوری جملات نثر
- ۱۶- سروده‌های شاعران عصر صفوی با مضامین و موضوعات همهٔ گزینه‌ها به جز همراه بود.

- ۱) پند و اندرز
۲) توصیف و بیان امور طبیعی
۳) عاشقانه‌های زمینی و اشعار سیاسی
۴) تبدیل موضوعات و تمثیلات کهن به مضامین تازه
- ۱۷- کدام گزینه دربارهٔ شعر سبک هندی نادرست است؟

- ۱) تبدیل موضوعات تازه به مضامین کهن در میان شاعران رواج یافت.
۲) شعر از تصرف شاعران باسواد خارج شد و در دسترس عامه قرار گرفت.
۳) روی آوردن افراد عامی به شعر سبب شد تا شعر از سلامت پیشین خود دور شود.
۴) شاعران این دوره به باریک‌اندیشی و مضمون‌آفرینی و اشعار اندرزی روی آوردند.

۱۸- کدام گزینه از ویژگی‌های زبانی شعر در سبک هندی نیست؟

- ۱) دور شدن لغات ادبی قدیم از صحنهٔ شعر
۲) کم شدن کاربرد لغات عربی
۳) گسترش نیافتن دایرهٔ واژگان شعر
۴) بی‌دقتی در کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌ها
- ۱۹- همهٔ گزینه‌ها از آرایه‌های پر کاربرد در شعر سبک هندی است به جز گزینهٔ

- ۱) اسلوب معادله - حسن تعلیل
۲) تشبیه - تمثیل
۳) حس آمیزی - تلمیح
۴) ایهام - ترصیع

۲۰- کدام توضیح دربارهٔ نثر دورهٔ هندی نادرست است؟

- ۱) در دورهٔ صفویه از نثر بینابین در فرمان‌ها و منشآت و دیباچه کتاب‌ها استفاده می‌شد.
۲) قصد نویسندگان در نثر بینابین در اصل آسان نویسی بوده است؛ هرچند امروزه چندان روان و آسان به نظر نمی‌رسد.

- ۳) کتاب بدایع الوقایع واصفی در ماوراءالنهر به نثر ساده نوشته شده است.
۴) در نثر سادهٔ این دوره لغات و ترکیبات عربی و اشاره به آیات و احادیث و در آمیختگی شعر و نثر یافت می‌شود.

۲۱- نوع نثر آثار زیر به ترتیب در کدام گزینه تماماً درست بیان شده است؟

محبوب القلوب، احسن التواریخ، حبیب السیر، عباس نامه»

۱) بینابین - مصنوع - بینابین - ساده

۲) مصنوع - بینابین - مصنوع - بینابین

۳) مصنوع - بینابین - بینابین - مصنوع

۴) بینابین - مصنوع - بینابین - مصنوع

۲۲- محل نگارش کدام اثر نادرست است؟

۱) بدایع الوقایع: ماوراءالنهر

۲) رشحات عین الحیات: یمن

۳) شرفنامه بدلیسی: عثمانی

۴) کتب داراشکوه: هند

۲۳- نام آثار نویسندگان زیر به ترتیب در گزینه آمده است.

«اسکندر بیگ ترکمان»، «خواندمیر» و «شیخ بهایی»

۱) بدایع الوقایع - رشحات عین الحیات - عباس نامه

۲) عالم آرای عباسی - حبیب السیر - مجالس المؤمنین

۳) عالم آرای عباسی - حبیب السیر - جامع عباسی

۴) احسن التواریخ - رشحات عین الحیات - عباس نامه

۲۴- در همه ابیات، به جز بیت گزینه واژه‌ای به کار رفته است که نشان دهنده جدید شدن

زبان شعر در سبک هندی نسبت به سبک‌های پیشین است.

۱) مرهم داغ من تشنه جگر زخم بود

بخیه زخم من بی سروسامان داغ است

۲) گر دهی تاج و گر تیغ زنی بر گردن

سر سر توست که در قید گریبان من است

۳) نزاکت آشنای دل ندارد چاره از حیرت

مگر آینه دریابد زبان همدم شبنم

۴) مانع عمر سبک سیر نگردد پیری

سیل را سایه پل باز ندارد ز شتاب

۲۵- کدام گزینه در مورد ویژگی‌های فکری و ادبی نثر سبک هندی نادرست است؟

۱) استفاده از آیات، احادیث و عبارات عربی رواج بیشتری یافته و در آرایه تلمیح نمودار شده است.

۲) تواریخ عمومی این دوره در کنار نهادهای سیاسی و فرهنگی صفویه در جهت نهادینه کردن

فرهنگ تشیع گام برداشتند.

۳) در عصر اعتلای صفوی، یعنی زمان شاه عباس اول، نویسندگان قوی دست بسیاری در ایران وجود داشتند.

۴) نگارش کتاب‌هایی با عنوان فرهنگ لغت، در این دوره رواج یافت.

۲۶- همه گزینه‌های زیر به جز گزینه درباره سبک هندی درست است.

- ۱) شعر از حوزه تصرف شاعران باسواد خارج شد و نزد پیشه‌وران و بازاریان رونق گرفت.
- ۲) این سبک از اوایل قرن یازدهم تا اواسط قرن سیزدهم در تاریخ ادبیات فارسی رواج داشت.
- ۳) در عصر صفوی بازسازی اندرزها و تمثیل‌های کهن به شیوه‌های نو رواج یافت.
- ۴) حاکمان صفوی با آموزه‌های سنتی عرفانی در تضاد و تعارض بودند.

۲۷- موضوع کدام آثار به ترتیب «عرفان، فقه و تاریخ» است؟

- ۱) جامع عباسی - مجالس المؤمنین - عین‌الحیات
 - ۲) رشحات عین‌الحیات - جامع عباسی - عالم‌آرای عباسی
 - ۳) جامع عباسی - مجالس المؤمنین - عین‌الحیات
 - ۴) رشحات عین‌الحیات - مجالس المؤمنین - عالم‌آرای عباسی
- ۲۸- نویسندگان آثار «عین‌الحیات، لمعات، احسن‌التواریخ، جامع‌التواریخ به ترتیب در کدام گزینه آمده‌اند؟

- ۱) میرزا بر خوردار فراهی، فخرالدین عراقی، عطاملک جوینی، خواندمیر
 - ۲) میرزا بر خوردار فراهی، نجم‌الدین رازی، حسن بیگ روملو، خواندمیر
 - ۳) علی بن حسین واعظ کاشفی، فخرالدین عراقی، حسن بیگ روملو، رشیدالدین فضل‌الله همدانی
 - ۴) علی بن حسین واعظ کاشفی، نجم‌الدین رازی، عطاملک جوینی، حسن بیگ روملو
- ۲۹- هر یک از آثار زیر به ترتیب، نمونه کدام نوع نثر است؟
- «دیباچه عیار دانش، احسن‌التواریخ، عالم‌آرای عباسی»

۱) بینابین، مصنوع، ساده

۳) مصنوع، بینابین، ساده

۳۰- نثر کدام آثار به ترتیب «مصنوع، ساده و بینابین» است؟

۱) عباس‌نامه، عیار دانش، محبوب‌القلوب

۲) دیباچه شرفنامه بدلیسی، دارالشکوه، حبیب‌السیر

۳) محبوب‌القلوب، احسن‌التواریخ، دیباچه عیار دانش

۴) شرفنامه بدلیسی، تذکره شاه طهماسب، احسن‌التواریخ

۳۱- معنای چند واژه درست است؟

(عُقده: درد دل) (واله: شیدا) (عارض: زیبارو) (نغز نیکو) (اعتبار: قدر) (سُفت: چانه) طَرّه: موی پیشانی) (آبگینه: سنگ) (تمثال: تصویر) (کرشمه: ناز)

۱ شش ۲ هفت ۳ هشت ۴ نه

۳۲- کدام گزینه به ترتیب جاهای خالی را تکمیل می‌کند؟

«در نثر قصد نویسنده در اصل بوده است. از نمونه‌های معروف این نثر، کتاب از خواندمیر و احسن‌التواریخ از است.»

۱ بیناین - آسان نویسی - حبیب‌السیر - حسن‌بیگ روملو

۲ مصنوع - دشوار نویسی - حبیب‌السیر - میرزا برخوردار فراهی

۳ مصنوع - دشوارنویسی - عباس‌نامه - میراز برخوردار فراهی

۴ بیناین - آسان نویسی - عباس‌نامه - حسن‌بیگ روملو

۳۳- کدام یک از گزینه‌های زیر، توضیحی نادرست از ویژگی‌های زبانی شعر سبک هندی است؟

۱ لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان در این دوره به حوزه شعر و ادب وارد شد.

۲ حملات متعدد بیگانگان که به نابودی کتابخانه‌ها منجر شد، از دلایل حذف ویژگی‌های سبکی زبان قدیم در آثار این دوره است.

۳ دایره واژگان شعر کاهش یافت و بسیاری از لغات ادبی قدیم از صحنه شعر رخت بست.

۴ زبان شعر سبک هندی، زبان جدید فارسی است و از مختصات زبان قدیم مخصوصاً سبک خراسانی در آن خبری نیست.

درس یازدهم: پایه‌های آوایی همسان دولختی

۳۴- کدام دو بیت در وزن همسان دولختی سروده شده‌اند؟

الف) اکنون که شمع جمعی دودم به سر دود به / تا چشم رشک و غیرت در انجمن نباشم

ب) گاه سوسن پی گل، شاعر و مداح شدم / گاه چو بلبل به سحر سخره تکرار شدم

ج) من مفلسم در کاروان گوهر که خواهی قصد کن / نگذاشت مطرب در برم چندان که بستاند عَسَس

د) چون ز نسیم می‌شود زلف بنفشه پرشکن / وه که دلم چه یاد از آن عهدشکن نمی‌کند

۱ الف - ج ۲ ب - ج ۳ الف - د ۴ ب - د

۳۵- وزن تمام ابیات براساس « $U - U - UU - / - U - U - UU$ » است به جز

- ۱) ای دل پاره پاره‌ام دیدن اوست چاره‌ام / اوست پناه و پشت من، تکیه بر این جهان مکن
- ۲) وقتی نشد که بی‌دوست بر حال خود نگریم / روزی نشد که در عشق بر کار خود نخندیم
- ۳) جور بکن که حاکمان جور کنند بر رهی / شیر که پایبند شد تن بدهد به روبهی
- ۴) تا که عیان ز پرده شد صورت نقش‌بند تو / رشک نگارخانه شد روی به خون منقشم

۳۶- وزن کدام بیت همسان دولختی است؟

- ۱) تا جوان بودم ز هستی غیر ناکامی ندیدم / روز پیری ای عجب! جز بی‌سرانجامی ندیدم
- ۲) خجل در برم عقل نادان نشیند / چو زاهد که در بزم مستان نشیند
- ۳) گرم با صالحان بی‌دوست فردا در بهشت آرند / همان بهتر که در دوزخ کندم با گناهکاران
- ۴) خادم عیش‌خانه کو تا بکشد چراغ را / زان که زبانه می‌زند، شمع زمرّدین لگن

۳۷- کدام بیت بر «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن» نیست؟

- ۱) گر نشد اشتیاق او غالب صبر و عقل من / این به چه زیردست گشت آن به چه پایمال شد
- ۲) چند نصیحت کنند بی‌خبرانم به صبر / درد مرا ای حکیم صبر نه درمان اوست
- ۳) باز شکستند خلق سلسله با مسلمین / باز درافکند عشق غلغله در مسلمین
- ۴) تا تو نیایی به فضل رفتن ما باطل است / ور به مثل پای سعی در طلبت سر شود

۳۸- با توجه به ابیات زیر کدام گزینه نادرست است؟

- الف) بار بیفکند شتر چون برسد به منزلی / بار دل است همچنان ور به هزار منزلم
- ب) وصال توست اگر دل را مرادی هست و مطلوبی / کنار توست اگر غم را کناری هست و پایانی
- ج) در اندیشه بیستم قلم و هم شکستم / که تو زیباتر از آنی که کنم وصف و بیان
- د) ای کاش بر فتادی برقع ز روی لیلی / تا مدّعی نماندی مجنون مبتلا را

۱) نشانه‌های هجایی بیت «الف» به این شکل است: « $U - U / - UU - / - U - U / - UU$ »

۲) وزن بیت دوم از اوزان همسان تک پایه‌ای است.

۳) وزن بیت سوم، یک وزن دوری به حساب می‌آید.

۴) نشانه‌های هجایی بیت چهارم را می‌توان به دو شکل « $- U - / U - - / - - U - / U - -$ » و « $-$ »

دسته‌بندی کرد. « $U / - U - - / - - U / - U - -$ »

۳۹- وزن واژه کدام بیت در مقابل آن نادرست است؟

۱) ای میر نمی بینی این مملکت جان را / این روضه دولت را این تخت و سعادت را (مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن)

۲) گر نه تهی باشدی بیشترین جوی ها / خواجه چرا می دود تشنه در این کوی ها (مفتعلن مفتعلن فاعلن)

۳) صد چشم شود حیران در تابش این دولت / تو گوش مکش این سو هر کور عصایی را (مستفعل مفعولن مستفعل مفعولن)

۴) ای رویت از قمر به آن رو به روی من نه / تا بنده دیده باشد صد دولت ابد را (مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن)

۴۰- تقطیع هجایی و ارکان کدام بیت به شکل «UU - / - UU - / - U - / - UU -» می باشد؟

- ۱) گریه شام و سحر شکر که ضایع نگشت
۲) دیر بماندم در این سرای کهن من
۳) دلم از وحشت زندان سکندر بگرفت
۴) باز جهان تیزپر و خلق شکار است
- قطره باران ما گوهر یکدانه شد
تا کهنم کرد صحبت دی و بهمن
رخت بر بندم و تا ملک سلیمان بروم
باز جهان را جز از شکار چه کار است

۴۱- علامت «- U - / U - - / - - U - / U -» نشان دهنده کدام گزینه است؟

- ۱) من بدین خوبی و زیبایی ندیدم روی را
۲) شرح کسی نداند، وصف کسی نخواند
۳) امشب سبک تر می زنند این طبل بی هنگام را
۴) چنان خوب رویی بدان دلربایی
- وین دلاویزی و دلبندی نباشد موی را
همچون تو ماه سیما، در بحر و بر نباشد
یا وقت بیداری غلط بودست مرغ بام را
دریغت نیاید به هر کس نمایی

۴۲- نشانه های هجایی «- U - U - - - - U - U -» وزن کدام بیت است؟

- ۱) دل عالمی بسوزی چو عذار بر فروزی
۲) چه خوش است در فراقی همه عمر صبر کردن
۳) حافظ به خود نپوشید این خرقة می آلود
۴) تو چه ارمغانی آری که به دوستان فرستی
- تو از این چه سود داری که نمی کنی مدارا؟
به امید آن که روزی به کف اوفتد وصالی
ای شیخ پاک دامن معذور دار ما را
چه از این به ارمغانی که تو خویشتن بیایی

۴۳- نشانه‌های هجایی و ارکان بیت زیر کدام است؟

- در آن نفس که بمیرم در آرزوی تو باشم بدان امید دهم جان که خاک کوی تو باشم
- ① - U - U / - U - U / - U - U / - U - U ② - U / - - - U / - - - U / - - - U / - - - U
- ③ - U - U / - U - U / - - U - / - U - U / - - U - / - U - U ④ - UU / - U - U / - - UU / - U - U / - - UU

۴۴- مرز و پایه‌های آوایی مشخص شده کدام گزینه نادرست است؟

- ① آن را که چنین دردی از پای دراندازد: / آن را ک / چُ نین در دی / از پای / دَر ن دازد /
- ② خود شکن آیینۀ شکستن خطاست: / خُ د ش ک نا / یی ن ش کس / تن خ طاست /
- ③ صبح برآمد از کوه چون مه نخشب ز چاه: / ص ب ح ب را / مَ د ز کوه / چن م ه نَخ / شَب ز چاه /
- ④ به دنبال محمل چنان زار گریم: / ب دُن بال / مَح مل چ نان / زار ر گریم /

۴۵- در کدام بیت، هجای پایان نیم مصراع، هجای کشیده نیست؟

- ① اهل دل آتش‌دماند، بین که به روی محیط آبله‌های حباب از نفس گوهر است
- ② خاک ز سعی غبار بر فلکش نیست بار سجده غنیمت شمار عالم دون‌همتی است
- ③ نیست بساط جهان، قابل دل‌بستگی ریشه‌ما چون نفس در چمن دیگر است
- ④ نخل گداز آبیاری از بن و بارش می‌رس گریه چه خرمن کنیم حاصل شمع آفتی است

۴۶- وزن عروضی مصراع «چشم تماشای خلق در رخ زیبای اوست» با کدام مصراع همسان است؟

- ① گر مرد رهی باخبر از ناله دل باش ② خوش‌تر از دانه اشکم گهری پیدا نیست
- ③ قطع‌نظر ز دشمن ما کرد چشم دوست ④ تا به جفایت خوشم ترک جفا کرده‌ای

۴۷- وزن بیت زیر کدام است؟

«من مرکز عشاقم در مهر و وفا طاقم / از توست همه عالم چندان که مرا داری»

① مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن

② مفتعلن مفاعیلن مفتعلن مفاعیلن

③ مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

④ مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

۴۸- بیت کدام گزینه بر وزن «مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن» نیست؟

- ① مَه روی بپوشاند خورشید خجل ماند
 ② در سینهٔ خم هرچند، بی جوش نمی‌باشد
 ③ امشب به جمال او پرورده شود دیده
 ④ اعداد ما تهی کرد چندان که صفر گشتیم
 ⑤ گر پرتو روی افتد بر طارم افلاکت
 ⑥ در کاسهٔ سرها می غوغای دگر دارد
 ⑦ ای چشم ز بی‌خوابی تا غم نخوری امشب
 ⑧ از خویش کاست اما بر ما فزود ما را

۴۹- پایه‌های آوایی کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

- ① سخن پیدا بُود سعدی که حدّش تا کجا باشد ② جَرَس فریاد می‌دارد که بر بندید محمل‌ها
 ③ نیکی به‌جای یاران فرصت شمار یارا ④ همه کارم ز خودکامی به بدنامی کشد آخر

۵۰- کدام بیت «فاقد» وزن دوری (همسان دولختی) است؟

- ① تا تو به گلشن آمدی با همه در کشاکشم
 ② در وادی محبّت دانی چه کار کردم
 ③ تا خیل غمت خیمه زد اندر دل تنگم
 ④ ای کعبهٔ مقصودم وی قبلهٔ آمالم
 ⑤ وه که تو در کنار گل من به میان آتشم
 ⑥ اوّل به سر دویدم آخر ز پا فتادم
 ⑦ از تنگ‌دلی با درودیوار به جنگم
 ⑧ می‌پسند بدین روزم مگذار بدین حال

۵۱- وزن کدام ابیات همسان دولختی (دوری) است؟

- الف) مرا هر آینه روزی تمام کشته بینی
 ب) بسیار کس شدند اسیر کمند عشق
 ج) تو اسیر ملک هستی به حقیقت ای دریغا
 د) هزار جان به ارادت همی تو را جویند
 گرفته دامن قاتل به هر دو دست ارادت
 تنها نه از برای من این شور و شر فتاد
 اگر التفات بودی به فقیر مستمندت
 تو سند گل به لطافت دلی نمی‌جویی
 ① الف - ج ② الف - د ③ ب - ج ④ ب - د

۵۲- وزن کدام مصراع دوری نیست؟

- ① از تو وفا نخیزد دانی که نیک دانم
 ② روی تو چون نوبهار جلوه‌گری می‌کند
 ③ شعر من زان سوزناک آمد که غم
 ④ ز فراق چون نالَم من دل‌شکسته چون نی

۵۳- کدام گزینه بر وزن دوری (دولختی) مقابل سروده شده است؟

(-- -- U / U -- / -- -- U / U --)

- ۱) از لعل تو گر یابم انگشتی زنهار
صد ملک سلیمانم در زین نگین باشد
- ۲) آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است
با دوستان مروّت با دشمنان مدارا
- ۳) جهان فرتوت باز، جوانی از سر گرفت
به سر ز یاقوت سرخ، شقایق افسر گرفت
- ۴) ز رقیب دیوسیرت به خدای خود پناهم
مگر آن شهاب ثاقب مددی دهد خدا را

۵۴- وزن کدام مصراع دوری نیست؟

- ۱) صبح برآمد ز کوه چون مه نخشب ز چاه
۲) چون است حال بستان ای باد نوبهاری
- ۳) ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی
۴) هرچند نمی سوزد بر من دل سنگینت
- ۵۵- نشانه‌های هجایی مصراع «به کجا روم ز دستت که نمی‌دهی مجالی» در کدام گزینه درست نشان داده شده است؟

- ۱) -- U - / -- -- UU / -- -- U - / -- -- U - UU
۲) - U - / U - UU / -- -- U - / U - UU
- ۳) -- U - / U - UU / -- -- U - / U - UU
۴) -- UU / -- -- UU / -- -- UU / -- -- UU

۵۶- بیت‌های کدام گزینه به تمامی بر وزن «مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن» است؟

- الف) مست شوند چشم‌ها از سكرات چشم او رقص کنان درخت‌ها پیش لطافت صبا
- ب) طبع تو دمساز نیست عاشق دلسوز را خوی تو یاری گر است یار بدآموز را
- ج) تا ز چمن دماغ را بوی بهار می‌رسد ضبط خودم چه ممکن است نامه یار می‌رسد
- ت) من ز پی شرم خداوند خویش رفته ز جای خود و پیوند خویش

۱) الف، ب

۳) ب، د

۵۷- تقطیع هجایی و ارکان مصراعی از بیت زیر، در کدام گزینه، درست است؟

«دلم از تو چون برنجد، که به وهم درنگنجد که جواب تلخ‌گویی تو بدین شکردهانی»

۱) -- U - / U - UU / -- -- U - / U - UU
۲) -- U - / -- -- UU / -- -- U - / -- -- UU

۳) -- U - / U - UU / U - U - / U - UU
۴) -- UU / -- -- UU / -- -- UU / -- -- UU

۵۸- بیت «در آن نفس که بمیرم در آرزوی تو باشم / بدان امید دهم جان که خاک کوی تو باشم» در چه وزنی سروده شده است؟

- ۱) مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن
۲) مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فاعلاتن
۳) مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن
۴) فعلات فاعلاتن فعلات فاعلاتن

۵۹- نشانه‌های هجایی بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

- «ای باد بامدادی خوش می‌روی به شادی پیوند روح کردی، پیغام دوست دادی»
۱) -- U / - U -- / -- U / - U --
۲) -- U / - U U - / -- U / - U U -
۳) -- U / - - - / -- U / - - -
۴) - U - / - U - - / - U - / - U - -

۶۰- علامت «- U / U - - / - - U / U - -» نشان‌دهنده کدام گزینه است؟

- ۱) من بدین خوبی و زیبایی ندیدم روی را / وین دلاویزی و دل‌بندی نباشد موی را
۲) شرح کسی نداند، وصف کسی نخواند / همچون تو ماه‌سیما، در بحر و بر نباشد
۳) امشب سبک‌تر می‌زنند این طبل بی‌هنگام را / یا وقت بیداری غلط بودست مرغ بام را
۴) چنان خوب‌رویی بدان دل‌ربایی / دریغت نیاید به هر کس نمایی

۶۱- وزن چند بیت از گزینه‌های زیر وزن دوری «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن» است؟

- الف) گر بزند بی‌گناه، عادت بخت من است / وَر بنوازد به لطف غایت احسان اوست
ب) هر غزل نام‌ای است صورت حالی در او / نامه نوشتن چه سود چون نرسد سوی دوست
پ) ما قدم از سر کنیم در طلب دوستان / راه به‌جایی نبرد هر که به اقدام رفت
ت) گاه مرا آب کند از پی پاکی طلبان / گاه مرا خار کند از ره بداختر خود
ث) از در خویشم مَران کاین نه طریق وفاست / در همه شهری غریب در همه ملکی گداست

- ۱) سه ۲) پنج ۳) یک ۴) چهار

۶۲- کدام بیت وزن دوری دارد؟

- ۱) سرشک هوا بر زمین شد گوا / به نزدیک خورشید فرمانروا
۲) یکی برزیگری نالان در این دشت / به چشم خون‌فشان آلاله می‌کشت
۳) گاه سوی جفا روی، گاه سوی وفا روی / آن منی کجا روی، بی تو به سر نمی‌شود
۴) در این بود درویش شوریده‌رنگ / که شیری برآمد شغالی به چنگ

۶۳- کدام گزینه نمایش نشانه‌های هجایی مصراع زیر است؟

«صبح برآمد ز کوه چون مه‌ نخشب زچاه»

۱- / - U U - / - / - U U - ①

۲- U / - - U U / - - U - / - U U - ②

۳- U - / - U U - / - U - / - U U - ③

۴- - / - U U - / - - / - U U - ④

۶۴- وزن کدام بیت با «تو قدر آب چه دانی که در کنار فراتی» یکسان است؟

۱- هر آن کست که ببیند روا بود که بگوید که من بهشت بدیدم به راستی و درستی ①

۲- هزار نقد به بازار کاینات آرند یکی به سگه صاحب عیار ما نرسد ②

۳- اگر روم ز پیش فتنه‌ها برانگیزد ور از طلب بنشینم به کینه برخیزد ③

۴- برو معالجه خود کن ای نصیحت‌گوی شراب و شاهد شیرین که را زیانی داد ④

۶۵- بیت کدام گزینه با بیت زیر هم‌وزن است؟

«ای دل تو را نگفتم از عاشقی حذر کن بگذار نیکوان را وز مهرشان گذر کن»

۱- یک لحظات پر می‌دهد یک لحظه لنگر می‌دهد / یک لحظه صحبت می‌کند یک لحظه شامت ①

می‌کند

۲- جور بکن که حاکمان جور کنند بر رهی شیر که پایبند شد تن بدهد به روبهی ②

۳- به نظم اندر آری دروغی طمع را دروغ است سرمایه مر کافری را ③

۴- مخمور آن دو چشمم آیا کجاست جامی بیمار آن دو لعلم آخر کم از جوابی ④

۶۶- وزن کدام بیت با عبارت داخل کمانک هماهنگ نیست؟

۱- ساعد دل چون نداشت قوت بازوی صبر / دست غمش در شکست پنجه نیروی من (مفعولن ①

فاعلن مفعولن فاعلن)

۲- دامنم که سرم روزی در پای تو خواهد شد / هم در تو گریزدم دست من و فتراکت (مفعول ②

مفاعیلن مفعول مفاعیلن)

۳- آینه‌ای طلب کن تا روی خود ببینی / وز حسن خود بماند انگشت در دهانت (مستفعلن فاعلن ③

مستفعلن فاعلن)

۴- ای کاش بر فتادی برقع ز روی لیلی / تا مدعی نمادی مجنون مبتلا را (مستفعلن فعولن مستفعلن ④

فعولن)

درس دوازدهم: کنایه

۶۷- «پشت دو تا کردن» یعنی:

- ۱) پشت حریف را به خاک رساندن
۲) در برابر کسی تعظیم کردن
۳) در برابر حوادث ناگوار قد خم کردن
۴) از حریف شکست خوردن و میدان را خالی کردن

۶۸- در کدام بیت کنایه وجود ندارد؟

- ۱) مده دل ز دست از غمی هست و خوفی
۲) گوشم به راه تا که خبر می دهد ز دوست
۳) به تیرم گر کشد دستش نگیرم
۴) بکوش اندر بهار زندگانی
که آید دوچندانت شادی و یسرا (= آسانی)
صاحب خبر بیامد و من بی خبر شدم
وگر تیرم زند منت پذیرم
که شد پیرایه پیری جوانی

۶۹- آرایه های «ترصیع - کنایه - اضافه استعاری - موازنه» به ترتیب در کدام گزینه مشاهده می شود؟

- الف) گرچه حافظ در رنجش زد و پیمان بشکست / لطف او بین که به لطف از در من باز آمد
ب) خون دل می خورم و چشم نظر باز / جرمم این است که صاحب دل و صاحب نظرم
ج) هر آن نظر که نه در روی توست، عین خطاست / هر آن نفس که نه بر یاد توست، باد هواست
د) ز باد کوی او در دم دل رنجور جان یابد / زیاد روی او هر دم دل مهجور جان بیند
۱) د - ب - الف - ج ۲) ج - الف - د - ب ۳) د - الف - ب - ج ۴) ج - ب - الف - د

۷۰- در ابیات کدام گزینه همه آرایه های «کنایه، تشبیه و تشخیص» وجود دارد؟

- ۱) تا شدم حلقه به گوش در میخانه عشق
۲) طایر گلشن قدسم چه دهم شرح فراق
۳) می خورد خون دلم مردمک دیده سزاست
۴) زلفین سیاه تو به دلداری عشاق
هر دم آید غمی از نو به مبارک بادم
که در این دامگه حادثه چون افتادم
که چرا دل به جگر گوشه مردم دادم
دادند قراری و ببرند قرارم

۷۱- عبارت مشخص شده در همه ابیات به جز بیت گزینه عبارتی کنایی است.

- ۱) تیشه زد بر پای خود هر کس که زد بر پای کوه دست کوتاه دار چون فرهاد از ایزای خود
۲) گلم ز دست به در برد روزگار مخالف
۳) به قدم رفتم و ناچار به سر باز آیم
۴) شاهد آینه است و هر کس را که شکلی خوب نیست
امید هست که خارم ز پای هم به در آید
گر به دامن نرسد چنگ قضا و قدرم
گو نگه بسیار در آینه روشن مکن

۷۲- در کدام بیت، همه آرایه‌های «تشبیه، کنایه و تشخیص» وجود دارد؟

- ① دل عالمی بسوزی چو عذار بر فروزی تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا
 ② دردی است در دلم که گر از پیش آب چشم برگیرم آستین برود تا به دامنم
 ③ چو غنچه با لب خندان به یاد مجلس شاه پیاله گیرم و از شوق جامه پاره کنم
 ④ من ز چشم مست ساقی در خمارم روز و شب مستی این می مرا بس، من نمی‌خواهم دگر
- ۷۳- در کدام گزینه «کنایه» نیامده است؟

- ① گویی بطّ سفید جامه به صابون زده است ② کبک دری ساق پای در قدح خون زده است
 ③ بر گل تر عندلیب گنج فریدون زده است ④ وز سم اسب سیاه لؤلؤ تر ریخته
- ۷۴- در بیت زیر همه آرایه‌های ادبی به جز وجود دارد.

- «از خود آیا نمی‌باید بصیرت چشم داشت عیب پیش پا نیاید در نظر طاووس را»
- ① کنایه ② مراعات نظیر ③ اسلوب معادله ④ حسن تعلیل
- ۷۵- در بیت «برافراخت پس دست خیبر گشا / پی سر بریدن بیفشرد پا» کدام آرایه وجود ندارد؟
- ① استعاره ② کنایه ③ مراعات نظیر ④ تلمیح

۷۶- آرایه‌های ادبی بیت زیر در کدام گزینه وجود دارد؟

- «دلدار گفت لوح دل از نقش من بشوی گفتم که تلخ از آن لب شگرفشان مگوی»
- ① تضاد، کنایه، تشخیص، استعاره ② حس آمیزی، تشبیه، استعاره، کنایه
 ③ جناس ناهمسان، استعاره، تلمیح، ایهام ④ ایهام، ایهام، استعاره، تشبیه
- ۷۷- در بیت «دی سرو به باغ سرفرازی می‌کرد / سوسن به چمن زبان‌درازی می‌کرد» همه آرایه‌ها به جز آرایه وجود دارد.

- ① مراعات نظیر ② تلمیح ③ تشخیص ④ کنایه
- ۷۸- در بیت «جهان گشاده ثنای تو را چو تیر، دهان / زمانه بسته رضای تو را چو نیزه، کمر» کدام دو آرایه وجود ندارد؟

- ① تضاد و تشبیه ② مراعات نظیر و کنایه
 ③ مجاز و تشخیص ④ اسلوب معادله و حسن تعلیل

۷۹- کدام گزینه کنایه ندارد؟

- ۱) وگر نه که پایت همی گور جُست
۲) باشد به کام تو خون ریختن
۳) تو گفתי بدرید دشت نبرد
۴) چنین گفت رستم به آواز سخت

۸۰- آرایه‌های مقابل همه ابیات به جز بیت گزینه تماماً صحیح هستند.

- ۱) سیلاب سرشک از غم هجران توام دوش / تا دوش بُد، امروز به بالای سر آمد (تشبیه، جناس)
۲) همی برون جهد از آسمان ستاره به شب / ز بیم تیرت و بر قول من دلیل، شهاب (حسن تعلیل، تشخیص)

- ۳) آن کس که به دست جام دارد / سلطانی جم مدام دارد (کنایه، ایهام تناسب)
۴) کم نشد از گریه مستانه، خواب غفلتم / سیل نتوانست کند از جای خود این سنگ را (تضاد، استعاره)

۸۱- مفهوم انگشت گزیدن با مفهوم کدام گزینه متناسب است؟

- ۱) ارشاد خواستن
۲) دست برداشتن
۳) دست خاییدن
۴) زهره بدریدن

۸۲- در هر دو بیت کدام گزینه هر دو آرایه «کنایه و استعاره» وجود دارد؟

- الف) چند خواهی پای در گل بود در صحن چمن
ب) گر کوه تحمل کسی از بار ستم نیست
ج) نقش بر آب زدن گر چه نبندد صورت
د) ای کاش ناله‌های چو من بلبلی حزین
ای گل کاهل شیخونی بر آن دستار زن
در عشق تو ثابت قدم آن سست قدم نیست
من به جز نقش تو بر دیده تر نگمارم
بیدار کردی آن گل در خاک خفته را
۱) الف - د
۲) ب - ج
۳) الف - ج
۴) د - ج

۸۳- ترتیب آرایه‌های «تشبیه، مجاز، کنایه، استعاره و تشخیص» در کدام گزینه آمده است؟

- الف) به یک کرشمه که نرگس به خود فروشی کرد
ب) تا کی به بزم غیر بدان روی آتشین
ج) چو آشامیدم این پیمانه را پاک
د) صبا اگر گذری افتدت به کشور دوست
ه) کوه را از پا در آرد تنگدستی‌ها و من
فریب چشم تو صد فتنه در جهان انداخت
بنشینی و بر آتش حسرت نشانی‌ام
دراقتادم ز مستی بر سر خاک
بیار نفحه‌ای از گیسوی معنبر دوست
سال‌ها شد خویش را بر پای دارم همچو سرو
۱) ب، ج، ه، الف، د
۲) ه، الف، ج، ب، د
۳) ب، الف، د، ه، ج
۴) ه، ج، د، الف، ب

۸۴- مفهوم «انگشت گزیدن» با مفهوم کدام گزینه متناسب است؟

- ۱) ارشاد خواستن ۲) دست برداشتن ۳) دست خاییدن ۴) زهره بدریدن

۸۵- در کدام گزینه همه آرایه‌های «استعاره، تشبیه و کنایه» به کار رفته است؟

- ۱) مجوی شربت وصل از بتان که این مردم همیشه خون جگر داده‌اند مهمان را
۲) امید من همه نقش بر آب گشت و کنون بر آب دیده من، نقش حسرتم پیداست
۳) چو رامین که گهی بنواختی چنگ ز شادی بر سر آب آمدی سنگ
۴) پیوند دوستداری من سست کی شود؟ سختم بکش که بر سر پیمان محکم

۸۶- آرایه در کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) بگیر ای جوان، دست درویش پیر / نه خود را بیفکن که دستم بگیر (تضاد)
۲) برو شیر درنده باش، ای دغل / مینداز خود را چو روباه شل (تشبیه)
۳) زنخدان فروبرد چندی به جیب / که بخشنده روزی فرستد ز غیب (کنایه)
۴) شغال نگون‌بخت را شیر خورد / بماند آنچه روباه از آن سیر خورد (جناس همسان)
۸۷- با توجه به متن داستان سووشون، در همه گزینه‌ها به جز گزینه از آرایه کنایه استفاده شده است.

- ۱) یکهو نگاه می‌کنی، می‌بینی رنگ شب پریده.
۲) ای‌والله زن داداش، عجب روی ما را سفید کردی!
۳) یکهو، می‌بینی آفتاب تیغ کشید و میدان روشن شد.
۴) تک و تنها می‌آید سوی میدان دور میدان یواش یواش می‌گردد.

۸۸- در کدام گزینه کنایه وجود ندارد؟

- ۱) وقت است تا برگ سفر بر باره بندیم
۲) نخواهد گشادن همی بر تو مهر
۳) مرا خیره خواهی که رسوا کنی
۴) بانگ از جرس برخاست وای من خموشم

۸۹- در ابیات کدام گزینه هر دو آرایه «کنایه و تشبیه» وجود دارد؟

- الف) مرغ روحم که همی زد ز سر سدره صفیر عاقبت دانه خال تو فکندش در دام
 ب) ای نسیم سحری بندگی من برسان که فراموش مکن وقت دعای سحرم
 ج) به هر نظر بت ما جلوه می کند لیکن کس این کرشمه نبیند که من همی نگرم
 د) به خاک حافظ اگر یار بگذرد چون باد ز شوق در دل آن تنگنا کفن بدرم
- ۱) الف و د ۲) الف و ب ۳) ب و د ۴) ج و د

۹۰- کدام بیت تنها دارای دو کنایه و فاقد استعاره است؟

- ۱) یا پرده ای به چشم تأمل فروگذار یا دل بنه که پرده ز کارت برافکنند
 ۲) جفای پرده درانم تفاوتی نکند اگر عنایت او پرده دار ما باشد
 ۳) مطرب چه پرده ساخت که در پرده سماع بر اهل وجد و حال در های و هو بیست
 ۴) پرده بر عییم پیوشیدند و دامن بر گناه جرم درویشی چه باشد تا به سلطان گفته اند